

National Conference

On

Climate Change and It's Impact on Agriculture Development in India

Indian Council of Social Science Research

Organized By

Department of Geography

Ujwal Gramin Mahavidyalaya, Ghonsi, Tq- Jalkot, Dist. Latur

Editor

Prin. Dr. Sadanand H. Gone

Dr. Devidas S. Kendre

Dr. Prakash K. Morkhande

Dr. Padmakar B. Gone

A—

Principal
K.E.S. Dr.C.D.Deshmukh
Comm. & Sau. K.G.T Arts
College, Roha - Raigad

INDEX

1.	Impact of Climate Change on Indian Agriculture
Dr. A. P. Wadwale	21
2.	A Delineation of Crop Diversification of Indapur Circle
in Indapur Tahsil (Pune District)
Dr. Dhanushwar R. S. , Prof. Phalphe A. K.	32
3.	Impact of Climate Change in Context of Indian
Agricultural Sector
Dr. HashmiRshad Mohiuddin, Dr. Sadanand H Gone,
Dr. P.Y. Magre	38
4.	Agricultural Problems And Prospects In Udgir Tahsil
Of Latur District (Ms)
Dr. M. J. Kulkarni , Dr. D. S. Kendre	44
5.	Levels of Human Resource Development in Latur
District of Maharashtra
Dr. Mukesh J. Kulkarni , Dr. A. U. Nagargoje	53
6.	Spatio-Temporal Study of Rural-Urban Distribution
of Population in Ratnagiri District: A Geographical Study
Dr. N. T. Deshmukh, Mr.Morge Dilip K.	60
7.	Surface Water Resource Analysis Using GIS Technique
Dr. Parmeshwar Vishwanathrao Poul	65
8.	Climate Change And It's Impact On Agricultural
Productivity In India
Dr. R.B. Madale	76
9.	Agriculture and Climate: The Critical Connection
Dr. R.L.Rupwate	81
10.	Population characteristics of slum near Jalgaon
railway station
Dr. Ramesh Vitthal Bhole	86
11.	A Study Of Water Management In Agricultural Irrigation
In Bhadgaon Taluka Of Jalgaon District (M.S.)
Mr. Devendra Anantramji Maski,
Dr. Sanjay Devidas Bhaise ,
Mr. Ankush Chintaman Khobragade	91

47.	हवामान बदल व महाराष्ट्रातील कृषी समस्या
प्रा.डॉ. खाकरे आर. डी.	301
48.	मराठवाड्यातील पाणी टंचाई एक भौगोलिक अभ्यास
प्रा.डॉ.काळगापुरे ए.ए., मोरे महेश सुरेशराव	305
49.	रायगड जिल्ह्यातील स्वयंसहाय्यता वचत गटांना प्रोत्साहित करणा-या
निवडक संस्थांचा क्षेत्रिय बदलांचा अभ्यास
प्रा. लोहकरे शत्रुघ्न नामदेव, प्रा. डॉ. मनिषा कर्णे	309
50.	भारतीय वातावरण बदलाचा कृषीवरील परिणाम
प्रा.डॉ. राठोड बी. एस., प्रा.डॉ. राठोड एस. डी.	322
51.	लातूर जिल्ह्याच्या पर्जन्याचे वितरण एक भौगोलिक अभ्यास
प्राचार्य डॉ. सदानंद एच. गोणे	326

A-

Principal
K.E.S. Dr.C.D.Deshmukh
Comm. & Sau. K.G.T Arts
College, Roha - Raigad

49.

रायगड जिल्ह्यातील स्वयंसहाय्यता वचत गटांना प्रोत्साहित करणा-या निवडक संस्थांचा क्षेत्रिय बदलांचा अभ्यास

प्रा. लोहकरे शत्रुघ्न नामदेव,

सहयोगी पाध्यापक, डॉ. सी. डी. देशमुख वाणिज्य व गौ. के. जी. ताम्हणगे कला
महाविद्यालय, रोहा - रायगड.

प्रा. डॉ. मनिषा कर्णे

पाध्यापक, अर्थशास्त्र विभाग, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई.

गोषवाराः

भारत देशाच्या ग्रामीण विकासात अनेक संस्था महत्वपूर्ण भूमिका वजावत आहेत यामध्ये स्वयंसहाय्यता वचत गटांना प्रोत्साहित करणा-या संस्थांचा देखील समावेश होतो. आजमितीस महागष्ट्रासहीत देशातील सर्व राज्य, तसेच महाराष्ट्रातील सर्वच जिल्ह्यात अशा प्रकारच्या संस्था कार्यरत आहेत. अशा संस्था अलिकडील काळाततर प्रत्येक जिल्ह्याच्या विकासाचा केंद्रविंदू बनल्या आहेत. त्यामुळेच रायगड जिल्ह्यातील स्वयंसहाय्यता वचतगटांना प्रोत्साहित करणा-या संस्थांचे योगदानाला महत्व प्राप्त होते. या संस्थांनी वचतगटांची स्थापना करून या वचतगटांच्या माध्यमातून आर्थिकदृष्ट्या कमकुवत वर्गाचे तसेच वंचितांचे आणि महिलांचे आर्थिक व सामाजिक परिवर्तन करण्यासाठी अनेक कार्यक्रमाची आखणी करून त्याची अंमलवजावणी करत आहेत. यादृष्टीने स्वयंसहाय्यता वचत गटांना प्रोत्साहित करणा-या संस्था महत्वपूर्ण कार्य करत आहेत असेच म्हणावे लागते. स्वयंसहाय्यता वचत गटांना प्रोत्साहित करणा-या संस्थांनी वचतगटांतील मदस्यांना पशुपालन, शेळ्या व मेंढयापालन, कुकुटपालन आणि शेतीवर आधारीत उद्योग करणे, विविध प्रकारचे पापड व मसाले तयार करणे, उपवासाचे पदार्थ बनविणे तसेच पंपवॅग, इमिंटेशन ज्वेलरी, व कापडी वॅगा या साख्या वस्तू तयार करणे, वचतगटांचा दैनंदिन व्यवहार आणि व्यवस्थापन मार्गदर्शनपर प्रशिक्षण शिवीरे घेतली. स्वर्णजयंती ग्रामीण स्वयंगंजगार योजना, राष्ट्रीय ग्रामीण जीवनोन्नती योजना, तेजस्वीनी महाराष्ट्र ग्रामीण महिला यक्ष्माकरण योजनेसारख्या अनेक योजनेअंतर्गत कार्य केले जाते. रायगड जिल्ह्यात रायगड वाजागच्या रूपाने स्वयंसहाय्यता वचत गटांना वाजारपेट उपलब्ध करून दिली यातूनच

National Conference

2018-19-20-2018-19-1

On

Climate Change and It's Impact on Agriculture Development in India

(28th & 29th Sept. 2018)

Sponsored By

Indian Council of Social Science Research

Organized By

Department of Geography

Ujwal Gramin Mahavidyalaya, Ghonsi, Tq- Jalkot, Dist. Latur

Editor

Prin. Dr. Sadanand H. Gone

Dr. Devidas S. Kendre

Dr. Prakash K. Morkhande

Dr. Padmakar B. Gone

A-
Principal

K.E.S. Dr. C.D. Deshmukh
Comm. & Sau. K.G.T Arts
College, Roha - Raigad

INDEX

1.	Impact of Climate Change on Indian Agriculture
Dr. A. P. Wadwale	21
2.	A Delineation of Crop Diversification of Indapur Circle
in Indapur Tahsil (Pune District)
Dr. Dhanushwar R. S. , Prof. Phalphele A. K.	32
3.	Impact of Climate Change in Context of Indian
Agricultural Sector
Dr. HashmiRshad Mohiuddin, Dr. Sadanand H Gone,
Dr. P.Y. Magre	38
4.	Agricultural Problems And Prospects In Udgir Tahsil
Of Latur District (Ms)
Dr. M. J. Kulkarni , Dr. D. S. Kendre	44
5.	Levels of Human Resource Development in Latur
District of Maharashtra
Dr. Mukesh J. Kulkarni , Dr. A. U. Nagargoje	53
6.	Spatio-Temporal Study of Rural-Urban Distribution
of Population in Ratnagiri District: A Geographical Study
Dr. N. T. Deshmukh, Mr.Morge Dilip K.	60
7.	Surface Water Resource Analysis Using GIS Technique
Dr. Parmeshwar Vishwanathrao Poul	65
8.	Climate Change And It's Impact On Agricultural
Productivity In India
Dr. R.B. Madale	76
9.	Agriculture and Climate: The Critical Connection
Dr. R.L.Rupwate	81
10.	Population characteristics of slum near Jalgaon
railway station
Dr. Ramesh Vitthal Bhole	86
11.	A Study Of Water Management In Agricultural Irrigation
In Bhadgaon Taluka Of Jalgaon District (M.S.)
Mr. Devendra Anantramji Maski,
Dr. Sanjay Devidas Bhaise ,
Mr. Ankush Chintaman Khobragade	91

36. " Climate Change and Agro ecosystems: Key Issues in present scenario." 235 .
Dr. Chimangunde Vishavraj Shriram
37. Assessment of Sex Ratio in Ambikanagar (Slum area) of Shirpur town, Dhule District 241
Dr P. Y. Magare
38. भारतातील शेती विकासावर बदलत्या वातावरणाचा होणारा परिणाम :- 247
एक चिकित्सक अभ्यास
सा. प्रा. निनाद विजय जाधव
39. जागतिक तापमानवृद्धी व ओझोन क्षयचा परिणाम पिक प्रणाली सह 253
डॉ. शोभा भा. दुधाटे
40. पर्यावरण प्रदूषण आणि मानवी आरोग्य – एक भौगोलिक विश्लेषण 256
प्राचार्य डॉ. एस. एच. गोने
प्रा. अनिल नि. शिंदे
41. पर्यावरण संतुलन :समकालीन गरज 267
डॉ. बलविरचंद्र वापूसाहेब राजुरकर
42. भारतीय कृषी विकासावर हवामान बदलाचा होणारा परिणाम : एक 271
भौगोलिक अभ्यास
प्रा.डॉ.दिलीप भोगे
43. भारतातील वाळवंटीकरणाचे कारण परिणाम व उपाय एक 275
भौगोलिक अभ्यास
बोईवारे ब्रम्हानंद माधवराव
44. महाराष्ट्रातील पडीत जमीन क्षेत्राचा भौगोलिक अभ्यास 281
प्रा. डॉ. एस.जी. विराजदार
45. महाराष्ट्र शेती: बदलत्या हवामानाचा अभ्यास 286
डॉ. एम. पी. मानकरी, केंद्रे गणपत गंगाधर
46. जागतिक तापमानवाढ एक पर्यावरणीय समस्या 293
प्रा.डॉ.केंद्रे डी.एस.,

A-

Principal
K.E.S. Dr. C.D. Deshmukh
Comm. & Sau. K.G.T Arts
College, Roha - Raigad

40..

पर्यावरण प्रदूषण आणि मानवी आरोग्य – एक भौगोलीक विश्लेषण

प्राचार्य डॉ. एम.एच. गोरे
जिल्हा परिषद महाविद्यालय, रोहणा
वा. न. रा. को. वि. ना. रा. रा.

प्रा. अनिल नि. जिंदे
जिल्हा परिषद महाविद्यालय, रोहणा
वा. न. रा. को. वि. ना. रा. रा.
गोरे, नि. रा. रा. रा.

प्रस्तावना :-

मध्याच्या काळात पर्यावरणीय प्रदूषण ही एक अत्यंत गंभीर समस्या असून जगा सगोर तो एक चिंतेचा विषय बनलेला आहे. ही समस्या मानवासह सर्व जिवमृष्टीस धोका निर्माण करणारी आहे. मानवी विकासासाठी व मानवास त्याचे जीवन सुयोग्य जगण्यासाठी संतुलीत पर्यावरणाची अपेक्षा आहे. ख-या अर्थाने पर्यावरण प्रदूषणाचे मुख्य कारण मानव हाच आहे. जसजशी मानवी लोकसंख्येत वाढ होते आहे तसतसे प्रत्येक राष्ट्र आपल्या विकासासाठी हेतूपूरस्कर नैसर्गिक संपत्तीचा अतिरेकी वापर करतो आहे. त्यामुळे आज वरीच संपत्ती नाहीशी होण्याच्या मार्गावर आहे. प्रदूषण ही सध्याच्या काळातील गंभीर समस्या आहे यात हवा प्रदूषण, पाणी प्रदूषण, कचरा प्रदूषण भू प्रदूषण असे विविध प्रकार पडतात परंतु यामध्ये हवा प्रदूषण व पाणी प्रदूषण हे अतिशय महत्वाचे आहे कारण या दोन्ही प्रदूषकांचा मानवी शरीरात थेट प्रवेश होत असतो व त्यातून विविध आजारांची निर्मिती होते.

कोणत्याही वस्तू अथवा पदार्थाचे भौतिक रासायनिक आणि जैविक गुणधर्मात असे परिवर्तन होते की जे मानव, वनस्पती आणि पर्यावरणास घातक ठरते त्यास प्रदूषण म्हणतात

तसेच ज्या घटकांमुळे प्रदूषण होते त्यास प्रदूषक म्हणतात हे प्रदूषक मानवनिर्मित व निसर्गनिर्मित अशा दोन्ही प्रकारात वर्गिकृत करता येतात मानवी प्रदूषकात मलमुत्र, धूर, सांडपाणी, कचरा, विपारी वायु आणि घनपदार्थ यांचा समावेश होतो तर ज्वालामुखी उद्रेकाद्वारे वाहेर पडणारे पदार्थ व वायु भूसखलन प्राकृतीक वायुचा विसर्ग इत्यादींचा समावेश नैसर्गिक प्रदूषणात होतो. वायु प्रदूषणाची समस्या त्याच्या घटकात व माध्यमात

A

Principal

K.E.S. Dr.C.D.Deshmukh
Comm. & Sau. K.G.T Arts
College, Roha - Raigad